

în țară, o vom întâlni, mai ales, în baladele haiducești. Aci lupta haiducilor împotriva turcilor este strins legată de lupta lor împotriva boierilor și voievodului, împotriva nedreptăților sociale.

* * *

Înaltul sentiment patriotic, ura împotriva dușmanilor țării și poporului, lupta pentru libertate, încrederea în triumful dreptății — iată conținutul eposului celor două popoare, conținut ce capătă o deosebită forță în chipurile de eroi curajoși și puternici. Fiind purtătorii idealurilor și aspirațiilor încă neîmplinite ale poporului, acești eroi rămân luptători veșnici, nemuritori; nici o forță nu-i va putea doborî. Dacă vreun voinic este înfrînt, înfrîngerea este vremelnică, apare neobișnuitul — forțele naturii vin să-l scape: îngerii vin să-i deslege lui Ilia Muromet «miinile din funii de mătase înnodate» și să-i descătușeze «picioarele din lanțuri ferecate», calul năzdrăvan salvează pe Corbea, iar corbul dă de știre lui Novac că Gruia se află în temniță la Țarigrad.

Ilia Muromet, personajul central al eposului eroic rus, este unul dintre acești eroi populari. În jurul figurii lui sînt grupate cele mai frumoase biline din care putem reconstitui aproape întreaga sa biografie. Fiu de țăran, el însuși țăran, Ilia Muromet merge, după vindecarea miraculoasă, la Kiev cu dorința de a se pune în slujba cneazului, pe care să-l slujească cu cinste și credință, să fie scut țării și «credinței creștinești». Țelul unic al lui Ilia este apărarea patriei, apărarea «Rusiei-mame». Ilia Muromet nu dorește nimic pentru sine: nu vrea să fie voievodul cetății Cernigov, socotind că nu aceasta îi este menirea; refuză comorile neprețuite, orașele întinse pe care i le propune cneazul Vladimir drept răsplată pentru că a învins pe Solovei Razboinik. Ilia trece cu vederea faptul că a fost jignit de cneaz și de boieri, uită că a fost aruncat în temniță și, cînd tătarii năvălesc asupra țării, el se ridică pentru «credință, pentru patrie», «pentru preaslăvitul Kievgrad», dar nu de dragul cneazului Vladimir, ci pentru «pămîntul sfînt al Rusiei»:

«Я иду служить за веру христианскую,
Да и за столичный Киев град,
За вдов, за сирот, за бедных людей,
.....
А для собаки-то князя Владимира,
Да не вышел бы я вон из погребца»

(Илья Муромец и голи кабацкие) ¹⁹.

Atît la Ilia, cît și la ceilalți bogatîri, de cele mai multe ori apărarea țării se confundă cu apărarea «bisericilor domnului» sau «credinței creștinești». Ar fi complet greșit să se vadă în acest lucru caracterul religios al poporului rus. Masele exploatate n-au putut să-și formeze singure concepții consecvente-ateiste, aceasta putîndu-se observa în diferitele creații populare orale. Ideile religioase erau rîspîndite printre țărani și era firesc să se reflecte și în biline ²⁰. Cu toate acestea, în întreg eposul popular rus nu va exista nici o bilină închinată exclusiv unei teme religioase. Ilia Muromet nu poate fi religios; el nu se teme să-și îndrepte arcu spre «sfintele biserici» din cetatea Kievgradului, să doboare «auritura de pe șindrila turlor» sau să smulgă «limba din gura

¹⁹ *Былины*, Moscova, 1957, p. 103.

²⁰ Vezi și B. I. Bogomolov, *О русском былинном эпосе*, în *Былины*, Ленинград, 1954, pp. 29—31.